

Beknopt overzicht van de militaire strafrechtspleging

F. Gorlé*

I. Het onderzoek vóór de terechtzitting

A. ALGEMENE KENMERKEN

In het militair gerecht cumuleren de krijgsauditeur en de auditeur-generaal de functies van officier van gerechtelijke politie, van magistraat van het openbaar ministerie en van onderzoeksrechter.

De militaire gerechtelijke organisatie voorziet niet in het bestaan van een onderzoeksgerecht, zoals de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling. Om bepaalde onderzoeksdaaden te stellen treedt de militaire magistraat echter op als voorzitter van de *rechterlijke commissie* en wordt dan bijgestaan door twee officieren die in beginsel telkens voor een maand worden aangewezen door de militaire overheid. (Wetboek voor de Regtspleging bij de Landmagt van 20 juli 1814, art. 19 en 31, Mil. Sv., art. 35-40).¹

Als voorzitter van de rechterlijke commissie oefent de krijgsauditeur de jurisdictionele functie van de onderzoeksrechter uit (Cass., 22 juni 1982, *R.W.*, 1982-83, 1115). Zijn taak bestaat erin volledige klaarheid in de zaak te brengen zowel in het belang van de verdachte als in het openbaar belang. Hij heeft in de rechterlijke commissie de beslissingsmacht, behalve wanneer de commissie beslist om bij toepassing van art. 44 van de Wet van 14 januari 1975 (Mil. Sv., art. 24) een militair naar zijn korpsoverste te verwijzen om krijgstuchtelijk gestraft te worden.

De cumulatie door de militaire magistraat van de functies van onderzoeksrechter en vervolgende partij heeft de laatste tijd de vraag doen rijzen naar de overeenstemming van deze toestand met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de huidige vereisten van onpartijdigheid en onafhankelijkheid zoals deze door recente uitspraken van het Hof van Straatsburg worden gepreciseerd.² Deze vraag wordt overigens ook gesteld naar aanleiding van bepaalde toestanden bij de gewone rechtsmachten.³

In dit verband kan het nuttig zijn de aandacht te vestigen op het feit dat er in de praktijk bij de gewone rechtsmachten evenmin scheiding tussen onderzoek en vervolging bestaat in 96 % van de gevallen, nl. wanneer de procureur der Ko-

* Hoogleraar aan de Universitaire Instelling Antwerpen en de Vrije Universiteit Brussel.
1. Zie BOGAERT, F., De rechterlijke commissie in de militaire strafrechtspleging, *R.W.*, 1966-67, 529-552.
2. Zie b.v. LEMMENS, P., De voorlopige hechtenis van militairen, *R.W.*, 1982-83, 1107 e.v.; MAES, B., De onpartijdige rechter, *R.W.*, 1983-84, 1884-1885.
3. MAES, B., o.c., alsmede: De onverenigbaarheid van het ambt van onderzoeksrechter met dat van rechter in eerste aanleg of appelrechter en het recht van de beklagde op een onpartijdige rechtbank, *R.W.*, 1981-82, 1857 e.v.

nings zich tot een opsporingsonderzoek beperkt en de onderzoeksrechter niet inschakelt.⁴

De afwezigheid van een onderzoeksgerecht in de militaire gerechtelijke organisatie heeft belangrijke gevolgen:

- er heeft aan het einde van het gerechtelijk onderzoek geen echte regeling van de rechtspleging plaats⁵ met mogelijkheid van verzet zoals in de gewone strafrechtspleging wordt bepaald door Sv. art. 135;

- bepaalde beslissingen die bij de gewone rechtsmachten door de onderzoeksgerechten kunnen worden getroffen, zoals de internering en de opschorting van de uitspraak van de veroordeling, kunnen in het militair gerecht uitsluitend door de vonnisgerechten worden getroffen;

- een toezicht over de voorlopige hechtenis, zoals datgene dat bij de gewone rechtsmachten wordt ingericht door tussenkomst van de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling, is in de huidige stand van de wetgeving m.b.t. de militaire strafrechtspleging niet mogelijk (cfr. infra D).

B. HET OPSPORINGSONDERZOEK

De militaire magistraat spoort de misdrijven op die onder zijn bevoegdheid vallen en vervolgt ze. Hij ontvangt de klachten en aangiften en beslist over het gevolg dat er aan dient gegeven te worden. Hij wint de nodige informatie in over de daders en de slachtoffers.

Tijdens dit opsporingsonderzoek handelt de militaire magistraat in zijn hoedanigheid van officier van de gerechtelijke politie, en kan hij, bovendien, de officieren en agenten van gerechtelijke politie vorderen en bevelen. Hij kan in principe alle daden stellen die de grondwettelijke rechten van de verdachte niet aantasten. Het opsporingsonderzoek kan door verschillende beslissingen van de militaire magistraat beëindigd worden:

- opname in het gerechtelijk onderzoek;
- minnelijke schikking (Sv., art. 168 en 180ter);
- sepot (geen misdrijf, openbare vordering verjaard, vervolgingen ongepast);
- rechtstreekse dagvaarding van de verdachte voor het vonnisgerecht;
- verwijzing naar de korpscommandant om krijgsgerechtelijk gestraft te worden (Wet 14 januari 1975, art. 44).

C. HET GERECHTELIJK ONDERZOEK

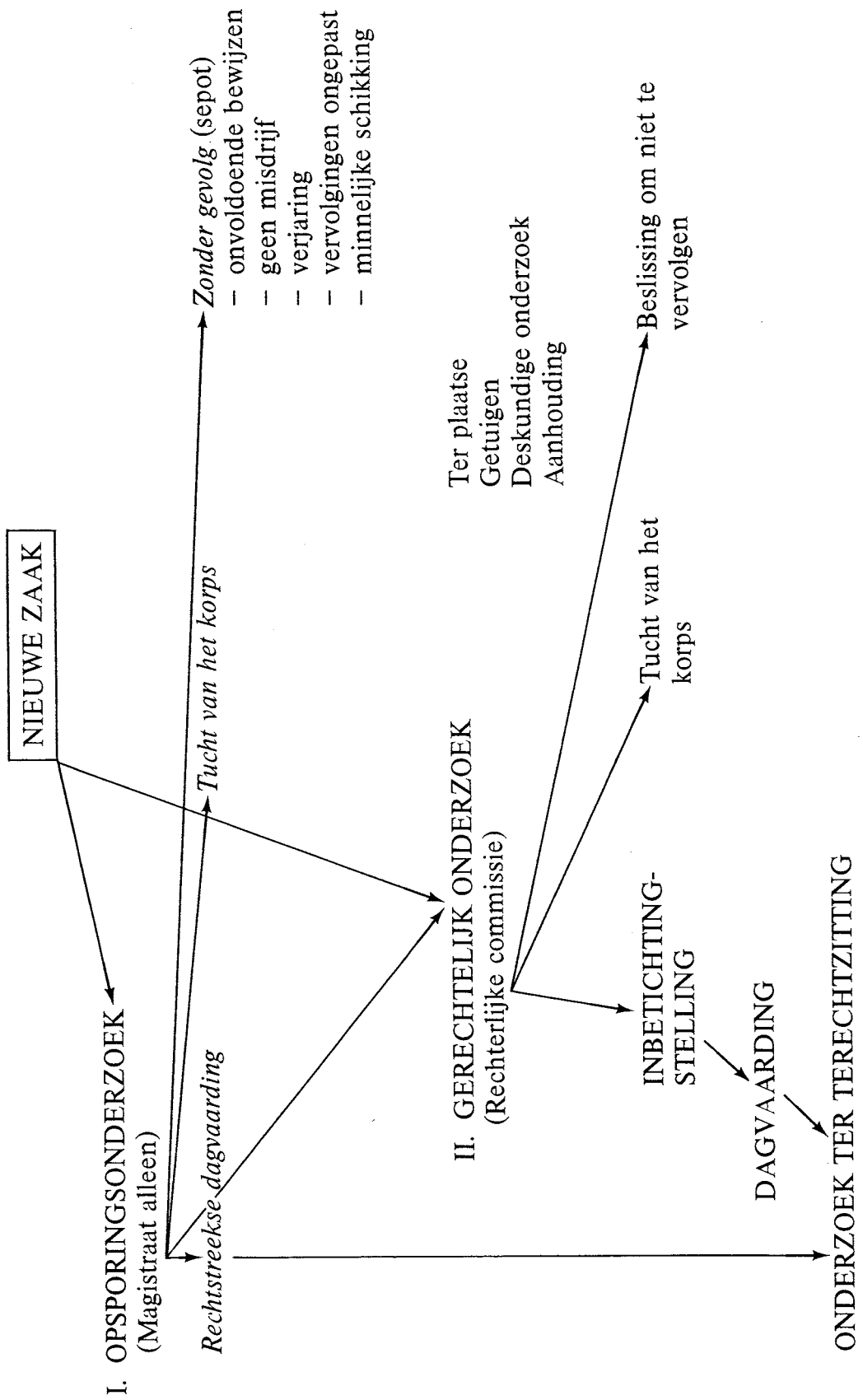
1. Algemeenheden

Het gerechtelijk onderzoek in de militaire strafrechtspleging wordt gevoerd door de rechterlijke commissie, voorgezeten door de militaire magistraat (cfr. supra A). De tussenkomst van de rechterlijke commissie is verplicht

a. wanneer de militaire magistraat van oordeel is dat onderzoeksdad

4. Zie DE WILDE, L., Beschouwingen over het beleid in het strafproces, *Panopticon*, 1980, 7.

5. Zie D'HAENENS, J., *Belgisch Strafprocesrecht*, Story-Scientia, Gent, 1980, Deel II, Vol. A, 118.

moeten gesteld worden (ondervraging van de verdachte, ondervraging van getuigen onder eed, onderzoek ter plaats, aanstelling van deskundigen, onderzoek aan het lichaam);

b. wanneer de militaire overheid een vooronderzoek heeft ingesteld en de militaire verdachte in arrest heeft genomen (Wetb. Regtspl. Landmagt van 20 juli 1814, art. 19);

c. wanneer er aanleiding bestaat een bevel tot aanhouding te verlenen.

2. *Opmerkingen*

Huiszoeking kan worden verricht door de militaire magistraat zonder tussenkomst van de rechterlijke commissie. Indien een huiszoeking moet verricht worden bij personen die niet onder de bevoegdheid vallen van de militaire gerechten, kan ze enkel bevolen worden (behalve in geval van heterdaad) door de territoriaal bevoegde onderzoeksrechter op vordering van de krijgssauditeur (Mil. Sv., art. 44, 3° lid);

Het gerechtelijk onderzoek door de militaire magistraat gevoerd zonder de bijstand van de militaire leden van de rechterlijke commissie is regelmatig wanneer de afwezigheid van deze leden het gevolg is van door de militaire noodwendigheden opgelegde beslissingen van de militaire overheid.⁶

Het initiatief voor het instellen van een gerechtelijk onderzoek in militaire strafzaken behoort uitsluitend aan het openbaar ministerie dat hetzij ambtshalve optreedt, hetzij op hiërarchisch bevel van de auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof of van de minister van Justitie. Klacht met stelling van burgerlijke partij voor de krijgssauditeur of voor de auditeur-generaal is niet mogelijk.⁷

De militaire magistraat kan de bijstand van andere officieren van gerechtelijke politie met uitsluiting van de procureurs des Konings en hun substituten, de onderzoeksrechters en de vrederechters vorderen en ze afvaardigen om daden van gerechtelijke politie te stellen (Mil. Sv., art. 44, 4° lid).

Hij heeft in het algemeen voor de opsporing en vaststelling van misdrijven waarvoor hij bevoegd is dezelfde machten als die welke het Wetboek van Strafvordering toekent aan de procureurs des Konings en hun substituten (Mil. Sv., art. 44, 2° lid). Hieruit volgt dat hij in geval van ontdekking op heterdaad gebeurlijk alleen kan optreden, zonder de bijstand van de rechterlijke commissie.

3. *Voorlopige hechtenis*

Bijzondere problemen rijzen naar aanleiding van de voorlopige hechtenis in de militaire strafrechtspleging. Kort geleden nog bevestigden zowel het Hof van Cassatie (arrest van 22 juni 1982, *R. W.*, 1982-83, 1115) als het Militair Gerechtshof (arresten van 22 april 1982, onuitg., en van 28 juli 1982, onuitg.) het beginsel dat in de militaire rechtspleging deze materie niet beheerst wordt door de Hechteniswet van 20 april 1874, maar wel door het Wetboek van Rechtspleging bij de Landmagt van 20 juli 1814 en door de twee titels van het Wetboek van Strafrechtspleging voor het Leger, ingevoerd bij de wetten van 15 juni 1899. Het hoeft

6. Cass., 20 januari 1919, *Pas.*, 1919, 57.

7. Cass., 1 juni 1966, *Pas.*, 1966, I, 1243 en *R.D.P.*, 1966-70, 498.

geen betoog dat dit belangrijke gevolgen heeft zowel m.b.t. de instantie die in het militair gerecht de rol vervult van de 'rechter' zoals bepaald door G. W., art. 7, als betreffende het toezicht over de wettelijkheid van de voorlopige hechtenis en de opportuniteit van de handhaving ervan: de militaire gerechtelijke inrichting kent immers geen onderzoeksgerechten.

Wat het eerste punt betreft besliste het Hof van Cassatie, in het reeds aangehaalde arrest, dat de militaire magistraat (krijgsauditeur of auditeur-generaal) in deze materie de jurisdictionele functie van de onderzoeksrechter uitoefent en dat hij in de uitoefening van die functie uiteraard onafhankelijk is.⁸

Wat het toezicht over de wettelijkheid van de voorlopige hechtenis en de opportuniteit van de handhaving ervan aangaat dient te worden gewezen 1. op de praetoriaanse pogingen om aan de militaire rechtsonderhorigen een reeks waarborgen te verlenen waardoor een toenadering wordt tot stand gebracht tussen hun rechtspositie en die van de gewone rechtsonderhorigen, en 2. op het feit dat de rechtspraak tijdens de laatste jaren door een aantal beslissingen ernaar gestreefd heeft om de voorlopige hechtenis in de militaire strafrechtspleging meer in overeenstemming te brengen met de vereisten van art. 5 van E.V.R.M.

De praetoriaanse pogingen waarvan sprake zijn vervat in onderrichtingen van de auditeur-generaal (o.m. in de omzendbrieven 2322 van 28 juni 1955, aangevuld op 17 oktober 1974, en 2809 van 11 mei 1973, aangevuld op 7 november 1974) krachtens welke inzake voorlopige hechtenis van aan de militaire gerechten onderworpen personen zoveel mogelijk gehandeld wordt naar analogie met de bepalingen van de Hechteniswet van 20 april 1874, o.m. wat de motivering betreft, en ook door aan de krijgsauditeurs op te leggen tenminste eenmaal per maand de gerechtelijke commissie over de opportuniteit van de handhaving van het bevel tot aanhouding te laten beslissen. Artikel 55 van het Wetboek van Regtspleging bij de Landmagt van 1814 bepaalde overigens dat na elk verhoor door de officieren-commissarissen het probleem van de handhaving van de aanhouding van een officier diende te worden onderzocht, volgens een procedure die echter strijdig is met artikel 35 van het Wetboek van Strafrechtspleging bij het Leger van 1899. De omzendbrief 2322 van de auditeur-generaal schrijft een dergelijk onderzoek voor na elk verhoor van een verdachte, officier of niet, die zich in voorlopige hechtenis bevindt.

Bij de tweede maandelijks bevestiging moet de verdachte in kennis worden gesteld van de mogelijkheid om tot de auditeur-generaal een verzoekschrift te richten om zijn invrijheidstelling te bekomen en moet de onderzoekende militaire magistraat een speciaal verslag richten tot de auditeur-generaal betreffende de redenen die de handhaving van de voorlopige hechtenis rechtvaardigen. Na iedere latere maandelijks bevestiging moet een nieuw verslag uitgebracht worden.

Deze op zichzelf uiterst positieve gebruiken kunnen vanzelfsprekend niet gelijkgesteld worden, wat de geboden waarborgen betreft, met het door de wet georganiseerde toezicht van de onderzoeksgerechten over de voorlopige hechtenis in het gemeen recht. Als men echter bedenkt dat langdurige voorhechtenis

8. Voor kritiek tegen deze stelling zie LEMMENS, P., *o.c.*, Zie verder ANDRIES, A., *Chronique annuelle de droit pénal militaire* (1982), *R.D.P.*, 1983, 901-950 en GORLÉ, F., *Kroniek van militaire strafrechtspraak* 1982, *R.W.*, 1983-84, 969-973.

in het militair gerecht een zeer uitzonderlijk verschijnsel is – de overgrote meerderheid van de zaken waarin van de voorlopige hechtenis werd gebruik gemaakt wordt enkele weken na de aanvang van het onderzoek bij het vonnisgerecht aanhangig gemaakt – dan zou men kunnen stellen dat hetgeen Th. W. VAN DEN BOSCH schrijft m.b.t. het Nederlandse militair strafprocesrecht ook voor ons land geldt, nl. dat ‘hoewel dus *de jure* de militaire beklaagde t.a.v. de rechtsmiddelen tegen de toepassing van het voorlopig arrest in een duidelijk slechter positie verkeert dan de verdachte in het gewone strafproces is dat de facto nauwelijks het geval.’⁹

Net zoals het auditoraat-generaal bij het Militair Gerechtshof door zijn onder-richtingen terzake zoveel mogelijk heeft getracht de kloof tussen het gemeenrechtelijk regime van de voorlopige hechtenis en de geldende militaire strafrechtspleging te overbruggen, hebben de militair vonnisgerechten, daarin bijgetreden door het Hof van Cassatie er door hun rechtspraak naar gestreefd het ontbreken van wettelijke waarborgen voor de militaire rechtsonderhorige enigermate op te vangen o.m. door de rechtstreekse toepassing van artikel 5 van het E.V.R.M.

Hier volgen enkele belangrijke beslissingen terzake:

– rekening houdend met art. 5, 4° van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens dient te worden vastgesteld dat geen enkele wetbepaling een militair die onder aanhoudingsbevel werd geplaatst door de rechterlijke commissie belet een verzoekschrift in te dienen bij de krijgsraad – of bij het Militair Gerechtshof indien hij rechtstreeks onder de bevoegdheid van dit laatste valt – opdat een uitspraak zou worden geveld betreffende de wettigheid van de aanhouding, nog vooraleer zijn zaak voor behandeling ten gronde aanhangig is gemaakt;¹⁰

– een dergelijk verzoekschrift is ontvankelijk, maar de krijgsraad moet zich beperken tot hetgeen wordt bepaald in het internationaal verdrag dat wordt ingeroepen, nl. op korte termijn te beslissen over de wettigheid van de gevangenhouding en de invrijheidstelling van de aangehouden persoon te bevelen indien de gevangenhouding onwettig is; het onderzoek van de opportuniteit van de handhaving van de voorlopige hechtenis van een aan de bevoegdheid van het militair gerecht onderworpen persoon blijft bijgevolg uitsluitend voorbehouden aan de rechterlijke commissie;¹¹

– wanneer een verdachte op bevel van de rechterlijke commissie is aangehouden en hij bij de krijgsraad nog voordat zijn zaak is aanhangig gemaakt, een verzoek tot invrijheidstelling heeft ingediend, staat voor hem krachtens artikel 1050 van het Gerechtelijk Wetboek hoger beroep open tegen de beslissing die dat verzoek verwerpt;¹²

– wanneer de krijgsraad uitspraak moet doen over een verzoek zoals bepaald door artikel 5, par. 4 van het Europees Verdrag tot bescherming van de

9. VAN DEN BOSCH, TH., *Huidig en toekomstig Militair Strafprocesrecht*, Studiepockets Strafrecht, Tjeenk Willink, Zwolle, 1983, 62.

10. Mil. Ger., 22 augustus 1974, *J.T.*, 1974, 611; zie ook *R.D.P.*, 1978, 219.

11. Krijgsr. te Velde ‘A’, 10 juni 1976, *J.T.*, 1976, 646; zie ook ANDRIES, A., *o.c.*, 917.

12. Cass., 22 juni 1982, *R.W.*, 1982-83, 1115.

Rechten van de Mens moet de krijgsraad nagaan of de omstandigheden de handhaving van het aanhoudingsbevel vereisen in het licht van alle zakelijke gegevens, d.w.z. zowel ten aanzien van de wettelijke vormen van de beslissing als van de opportuniteit van de vrijheidsberoving;¹³

– Art. 5, par. 4 van het Verdrag van Rome verleent aan ieder van zijn vrijheid beroofd persoon het recht om voorziening te vragen bij de rechter tegen de beslissing tot vrijheidsberoving; het rechterlijk toezicht heeft niet alleen betrekking op de wettigheid van het aanhoudingsbevel, maar ook op de opportuniteit ervan, namelijk op de gegevens eigen aan de zaak en de persoonlijkheid van de verdachte en op de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die de handhaving van de hechtenis zouden rechtvaardigen; art. 5 is toepasselijk in de militaire strafrechtspleging.¹⁴

In het arrest van 27 mei 1982 (zaak Van Droogenbroeck) werd de rechtspraak van de Belgische militaire rechtscolleges door het Europees Hof voor de rechten van de mens als voorbeeld aangehaald van de rechtstreekse toepassing van het Verdrag in de interne rechtsorde. Desondanks valt niet te ontkennen dat op dit punt, zoals op vele andere, de vigerende wetgeving inzake de militaire strafrechtspleging leemten blijft vertonen die slechts op definitieve wijze zullen kunnen worden weggewerkt in het kader van een fundamentele hervorming.

4. Einde van het gerechtelijk onderzoek

Wanneer het onderzoek beëindigd is kunnen door de rechterlijke commissie de volgende beslissingen worden genomen:

– een beschikking tot buitenvervolginstelling;

– de inbetichtingstelling van de verdachte, waarbij hem na een laatste ondervraging de aanklacht ter kennis wordt gebracht en hij ervan verwittigd wordt dat hij wegens deze aanklacht voor de krijgsraad zal gedagvaard worden; bij deze gelegenheid (zoals overigens ook ingeval van rechtstreekse dagvaarding) wordt aan de verdachte een brochure overhandigd ‘U moet terechtstaan’, die alle voor hem nuttige inlichtingen o.m. met betrekking tot zijn recht op verdediging bevat.

Opmerking: Deze beslissingen van de rechterlijke commissie zijn niet te vergelijken met de beschikkingen van de raadkamer of van de Kamer van inbeschuldigingstelling, daar zowel in het ene als in het andere geval de militaire magistraat bevoegd blijft om de verdachte te dagvaarden of om de zaak te seponeren.¹⁵

De zaak wordt inderdaad door de inbetichtingstelling zelf niet bij de krijgsraad aanhangig gemaakt, en in beginsel zou de krijgsauditeur zich er nog kunnen aan onthouden te dagvaarden. In de praktijk zal dit echter niet gebeuren, daar de krijgsauditeur de commissie slechts tot inbetichtingstelling zal laten overgaan wanneer hij besloten heeft te vervolgen;

– sedert de Wet van 14 januari 1975, art. 44 (nieuw art. 24 van de Wet van 15 juni 1899) kan de rechterlijke commissie *een militair naar zijn korpsoverste*

13. Krijgsr. Luik, 8 september 1983, *J.L.*, 1983, nr. 38, 518, met noot FRANKINET, D.

14. Mil. Ger. 31 januari 1984, *J.L.*, 1984, nr. 12, 156, met noot J.H. en *J.T.*, 1984, 295.

15. D’HAENENS, J., *o.c.*, ibidem.

verwijzen om tuchtrechtelijk gestraft te worden, indien het misdrijf weinig zwaarwichtig blijkt te zijn. Indien de krijgsauditeur het met de beslissing van de commissie, die bij eenvoudige meerderheid getroffen wordt, niet eens is kan hij hoger beroep instellen. In dat geval beslist de krijgsraad.

Opmerking: behalve in het geval van verwijzing naar de korpstucht heeft de krijgsauditeur in de rechterlijke commissie beslissende stem (cfr. supra A).

II. Het onderzoek ter terechtzitting

A. AANHANGIGMAKING

Bij de krijgsraad wordt een zaak aanhangig gemaakt hetzij door rechtstreekse dagvaarding op verzoek van de krijgsauditeur, hetzij door de vrijwillige verschijning van de verdachte.¹⁶ De dagvaarding kan geschieden langs de militaire overheid om. De termijnen zijn dezelfde als in correctionele zaken.

Rechtstreekse dagvaarding door benadeelde is niet toegelaten, evenmin als deze laatste de openbare vordering in beweging kan stellen door klacht bij de militaire magistraat met aanstelling als burgerlijke partij.¹⁷

Een persoon kan ook door de gewone onderzoeksgerechten (raadkamer en kamer van inbeschuldigingstelling) naar de krijgsraad verwezen worden, wanneer deze de rechtspleging moeten regelen t.a.v. meerdere personen, waarvan de ene onder de bevoegdheid van de gewone rechtsmachten en de andere onder deze van de militaire rechtsmachten ressorteren, en oordelen dat er geen aanleiding bestaat om de persoon of personen die onder de gewone rechtsmacht ressorteren te vervolgen (Mil. Sv., art. 27).

Bij het Militair Gerechtshof wordt een zaak aanhangig gemaakt door een akte van beroep uitgaande van de krijgsauditeur, de auditeur-generaal, de veroordeelde of de burgerlijke partij (Besl. W. van 27 januari 1916, art. 1 en 2). De termijnen zijn dezelfde als in het gemeen strafproces. Wanneer het echter personen betreft, die rechtstreeks door het Militair Gerechtshof in eerste en laatste aanleg worden gevonnist¹⁸ geschiedt de aanhangigmaking door dagvaarding op verzoek van de auditeur-generaal.

B. VERSCHIJNING VAN DE PARTIJEN

Voor de krijgsraad verschijnt de beklaagde in persoon. Hij kan zich niet laten vertegenwoordigen tenzij hij in de volstreekte onmogelijkheid verkeert om te verschijnen.¹⁹ De burgerlijke partij kan zich laten vertegenwoordigen door een advocaat.

Het Militair Gerechtshof vonnist in principe op de stukken, zonder dat de beklaagde moet verschijnen. Het kan echter de verschijning van de beklaagde

16. Cass., 21 juni 1921, *Pas.*, 1921, I, 407. Zie ook VAN DER STRAETEN, P., A propos de la réforme de la procédure pénale militaire, *J.T.*, 1949, 424.

17. Cass., 1 juni 1966, *Pas.*, 1966, I, 1243; *R.D.P.*, 1969-70, 498. Zie ook supra onder noot 1.

18. Zie artikel 'Het Militair Gerecht: historiek, bestaansredenen en organisatie.

19. Mil. Ger., 21 februari 1974, zie *R.D.P.*, 1978, 221.

bevelen of hem, op zijn verzoek, de toelating verlenen om te verschijnen (Besl.W. van 27 januari 1916, art. 3). In de praktijk worden de partijen echter steeds gedagvaard om te verschijnen.²⁰

C. VERDEDIGING

Voor de krijgsraad kan de beklaagde zich laten bijstaan door een persoon die hij daartoe geschikt acht: deze moet dus niet noodzakelijk een advocaat of een jurist zijn (Besluit van het voorlopig bewind van 9 november 1830, art. 2 en 3). Hij kan ook, indien hij erom verzoekt, ambtshalve een advocaat toegewezen krijgen (Ger. Wb., art. 455*bis*).²¹

Voor het Militair Gerechtshof kunnen personen, die geen advocaten zijn, enkel worden toegelaten om beklaagden te verdedigen met machtiging van de voorzitter.²² Wanneer de beklaagde geen raadsman heeft en niet uitdrukkelijk de bijstand van een raadsman heeft verzaakt moet er hem ambtshalve een toegewezen worden.²³

D. RECHTSPLEGING TER TERECHTZITTING

1. Algemene kenmerken

Gezien het verouderd karakter van de bepalingen van het Wetboek voor de Regtspleging bij de Landmagt van 20 juli 1814 stemt de rechtspleging voor de militaire vonnisgerechten grotendeels overeen met de rechtspleging voor de correctionele rechtbanken (voor de krijgsraden) en voor de Hoven van Beroep (voor het Militair Gerechtshof).²⁴

2. Krijgsraad

De militaire magistraat, die als openbaar ministerie optreedt, leest een schriftelijk verslag voor, waarin alle nuttige gegevens betreffende de zaak en de persoon van de beklaagde op objectieve wijze worden uiteengezet. Hij legt dit verslag neer, samen met zijn schriftelijke conclusies omtrent de straftoemeting (Wetboek Rechtspl. Landmagt 1814, art. 184-185).

Het onderzoek kan ter terechtzitting volledig hernomen worden met de nodige getuigenverhoren en alle verrichtingen die door de krijgsraad nuttig worden geacht. Verdediging en burgerlijke partij krijgen de gelegenheid om hun standpunt te laten gelden net zoals voor de correctionele rechtbank. De beklaagde heeft altijd het laatste woord. De krijgsraad trekt zich terug om te beraadslagen.

20. BOSLY, H., *Propos sur la procédure pénale militaire*, in: *Hommage à L. Graulich*, Luik, 1957, 451.

21. Zie ook BECK, W., *Aanstelling en ereloon van advocaten voor de militaire rechtscollèges*, *R.W.*, 1960-61, 1026.

22. Cass., 15 februari 1971, *Pas.*, 1971, I, 546; Cass. 9 mei 1978, *Pas.*, 1978, I, 1028.

23. Cass., 24 november 1947, *Pas.*, 1947, I, 497; *R.D.P.*, 1947-48, 383.

24. Cass., 8 april 1946, *Pas.*, 1946, I, 143. Zie ook DANSE, M., *Esquisse de la compétence, de l'organisation et de la procédure des juridictions militaires en droit belge*, *Rev. intern. dr. pén.* 1958, 303.

De beslissingen worden genomen bij meerderheid van stemmen (Besl. W., 14 september 1918, art. 8). Het vonnis wordt daarna uitgesproken hetzij door het burgerlijk lid hetzij door de voorzitter onder wier beide verantwoordelijkheid het opgesteld wordt.

De wet Bescherming Maatschappij en de Probatiewet zijn toepasselijk door de militaire rechtscolleges.²⁵

De vrijgesproken beklagde die aangehouden was wordt onmiddellijk vrijgelaten (Wetb. Rechtspl. Landmagt 1814, art. 181). Indien de krijgsraad van oordeel is dat de vrij verschijnende beklagde onder verzekerde bewaring moet worden gesteld, kan hij dit hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie bevelen (Wetb. Rechtspl. Landmagt 1814, art. 164). In de praktijk wordt, wat de onmiddellijke aanhouding na veroordeling betreft, Hechteniswet, art. 21, 3° lid bij analogie toegepast.²⁶ Nochtans komt het voor dat de krijgsraad de onmiddellijke onder verzekerde bewaringstelling beveelt van een veroordeelde die een straf lager dan zes maanden gevangenisstraf heeft opgelopen: dit geschiedt echter meestal in het belang van de continuïteit van de strafuitvoering in gevallen waarin de veroordeelde een effectieve gevangenisstraf opliep voor feiten waarvoor hij was aangehouden en tegelijkertijd voor feiten waarvoor hij niet was aangehouden, in zodanige omstandigheden dat de straf wegens deze laatste feiten nog niet uitvoerbaar zou zijn op het ogenblik waarop de straf wegens de eerste feiten een einde neemt.

De door een krijgsraad veroordeelde persoon wordt onmiddellijk in het bezit gesteld van een brochure 'U werd veroordeeld', waarin hij alle inlichtingen kan vinden betreffende mogelijke rechtsmiddelen, genade, strafuitvoering en zo meer.

3. Militair Gerechtshof

Zoals reeds werd onderstreept (cfr. supra D1) geschieden de debatten voor het Militair Gerechtshof, afgezien van enkele bijzonderheden betreffende de verschijning van de partijen (cfr. supra B) en de verdediging (cfr. supra C) zoals voor de Hoven van Beroep. Het verslag wordt uitgebracht door de Voorzitter.

Eigen aan de militaire strafrechtspleging is echter dat de verplichting om uitspraak te doen met eenparigheid van stemmen ingeval van veroordeling na vrijspraak en ingeval van strafverzwaring (Sv., art. 211 *bis*) niet toepasselijk is.²⁷

4. Verstek en verzet

De regelmatig voor de krijgsraad of in eerste en laatste aanleg voor het militair Gerechtshof gedaagde persoon die niet verschijnt wordt bij verstek gevonnist. De procedure bij verstek en het verzet in de militaire rechtspleging worden geregeld door de Wet van 25 juni 1921 naar analogie met de bepalingen die gelden in correctionele zaken. Een deserteur, wiens desertie nog geen einde heeft geno-

25. Zie artikel 'De bronnen van het Militair Strafrecht'.

26. Zie VAN HALEWIJN, J., De gerechtelijke voorlopige hechtenis op burgerlijk en militair vlak, *R.W.*, 1964-65, 1001.

27. Cass., 15 februari 1971, *Pas.*, 1971, I, 546; Cass., 9 mei 1978, *Pas.*, 1978, I, 1028.

men, mag echter niet bij verstek worden vervolgd of veroordeeld (Wet 25 juni 1921, art. 7).²⁸

Als het Militair Gerechtshof op de stukken vonnist wordt het arrest geacht op tegenspraak te zijn geweest.²⁹ Tegen een dergelijk arrest zou bijgevolg geen verzet mogelijk zijn³⁰, tenzij het vonnis waartegen hoger beroep werd ingesteld zelf bij verstek was geweest.³¹ Er werd echter reeds op gewezen dat in de praktijk de partijen steeds gedagvaard worden om voor het Militair Gerechtshof te verschijnen.³²

5. Gebruik der talen

Bij toepassing van de wet betreffende het taalgebruik in de gerechtszaken (Wet 15 juni 1935, art. 18) zal de verdachte bij zijn eerste verhoor verklaren in welke taal hij wenst dat de rechtspleging zal worden gevoerd. Zijn keuze is onherroepelijk. Ingeval er meerdere verdachten zijn zal de taal van de meerderheid gekozen worden.

Aanvullende bibliografie

DE GEEST, a., Over verkeersongevallen waarin militairen betrokken zijn, *R.W.*, 1955-56, 1993-2010.

DELWAIDE, L., De taak van de burgerlijke rechter in de krijgsraad, *R.W.*, 1963-64, 2009-2024.

GILISSEN, J., Droit pénal et procédure pénale militaires (in: Cinquante ans de droit pénal et de criminologie), *R.D.P.*, 1957, 343-347.

GILISSEN, J., *L'application des lois pénales aux militaires à l'étranger dans les rapports intra-européens*, in: Europees Strafrecht – Presses Univ. Bruxelles, 1970, 299-339.

LIENEN, R. TH. en MAES, J., L'ivresse au volant et le délit de fuite en droit allemand, *R.D.P.*, 1960-61, 23-33.

28. Zie artikel: 'De militaire misdrijven en de militaire straffen'.

29. Cass. 5 september 1946, *Pas.*, 1946, I, 314.

30. Cass., 23 mei 1945, *Pas.*, 1945, I, 171.

31. Cass., 9 augustus 1945, *Pas.*, 1945, I, 208; Cass., 23 januari 1950, *Pas.*, 1950, I, 355; Cass., 5 september 1957, I, 1380.

32. Cfr. supra B.